

تقسیم موجودات به واجب الوجود بتالذات و بالغير

مروری سریع بر آنچه در این درس خوانده‌ایم:

با وجود گسترده‌تر شدن اطلاعات و مسائل مربوط به موجودات، اما باز هم بسیاری از مسائل اساسی وجود دارند که همچنان ثابت مانده‌اند. مانند:

آیا موجودات این جهان می‌توانستند نباشند یا موجود شدن برای آنها ضروری بوده است؟

نسبت‌های سه گانه در قضا یا : ۱- ضروری ۲- امکانی ۳- امتناعی

رابطه‌ی وجود با هر موضوعی نیز یکی از سه حالت (وجوب، امکان و امتناع) را دارد. بنابراین با در نظر گرفتن رابطه‌ی وجود با هر چیزی سه دسته خواهیم داشت:

۱- واجب الوجود

۲- ممکن الوجود

۳- ممتنع الوجود

چرا موضوعاتی که با وجود رابطه‌ی امکانی دارند، اکنون موجودند و جهان موجودات را تشکیل داده‌اند؟

فارابی و ابن سینا در پاسخ به این سوال گفته اند چون این قبیل موجودات ذاتا ممکن الوجود هستند و با وجود رابطه‌ی امکانی دارند همین رابطه‌ی

امکانی به ذات آنها اجازه می دهد که اگر علت وجود آنها فراهم شد، آنها نیز موجود شوند و در خارج تحقق یابند.

ممکن الوجود هم می تواند وجود داشته باشد و هم وجود نداشته باشد. ممکن الوجود مانند ترازویی است که دو کفه ی «بودن» و «نبودن» در حالت تعادل قرار دارد و اگر کفه ی بودن ترجیح یابد و وجود یابد به معنای آن است که علتی در کار بوده و آن را به وجود آورده است زیرا عقلا محال است که خود به خود یک کفه بر کفه ی دیگر سنگینی کند.

با بودن علت، وجود برای ممکن الوجود، ضروری می شود. مثلا «انسان» که «ممکن الوجود بالذات» است، اگر علتش باشد واجب الوجود بالغیر می گردد؛ یعنی به وسیله ی «غیر» که همان «علت» است، وجود برایش ضروری می شود.

نکات مهم:

۱- ممتنع الوجود بالذات هیچ گاه وجود نخواهد یافت و نمی توان علتی برای آن در نظر گرفت.

۲- واجب الوجود بالذات، وجود برایش ضروری است و نمی شود که وجود نداشته باشد.

۳- واجب الوجود بالذات فقط خداوند است و تمامی موجودات دیگر، واجب الوجود بالغیر هستند.

۴- ممکن الوجود بالذات و واجب الوجود بالغیر رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق دارند. زیرا همه‌ی واجب الوجود بالغیرها ممکن الوجود بالذات هستند اما برخی ممکن الوجودها واجب الوجود بالغیر هستند و برخی واجب الوجود بالغیر نیستند.

مدرسه مجازی آینو